

“Whilst the former may attempt to describe everything there is, the latter is designed to be of help to teachers and students of the language who need, as far, as possible, clear-digestible summaries” [4, 283].

Besides this, active and passive commands of the language are distinguished and can be used to differentiate between two types of pedagogic grammar which principles are described in the article: the active pedagogic grammar and passive pedagogic grammar. The active grammar is used for teaching students what they are to do when they have to word their ideas in a certain socially coloured situation. There can be active grammar of oral speech and active grammar of written speech. The passive grammar is used to teach students ways of identifying grammatical structures by their grammatical signals (endings, suffixes, etc.) in order to understand the meaning of a speech utterance either orally or in written.

In our research both synthetic operations actualized in speech-generating mechanisms of Man while productive speech activity and analytic operations actualized while receptive speech activity are described and shown in a special table. It graphically and clearly demonstrates to students the difference between the two psycholinguistic processes in question.

Besides this, the main principles of making grammatical rules of active grammar and those of making rules of passive grammar are given.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ МОЛОДШОГО МЕДИЧНОГО ПЕРСОНАЛУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

УДК 378.937

Князян М. А.

В статье рассмотрены позиции ученых по проблеме формирования самостоятельности личности. Представлен анализ подходов к выявлению сущности понятия «самостоятельность студентов». Раскрывается потенциал самостоятельной работы и самостоятельно-исследовательской деятельности будущих специалистов.

Ключевые слова: *самостоятельность личности, самостоятельная работа, самостоятельно-исследовательская деятельность.*

The positions of scientists on the problem of formation of personal independence are considered in the article. The analysis of approaches to identify the essence of the concept «students' personal independence» is presented. The potential of independent study and independent-research activity of future specialists is revealed.

Keywords: *personal independence, independent study, independent-research activity.*

Однією з найбільш актуальних проблем сучасної освіти є підготовка особистості до самостійної роботи, вирішення проблем, пов'язаних з професій-

ною діяльністю, її інновацізація та підвищення її ефективності. У зв'язку з цим саме формування самостійності як особистісно-професійної якості студентів, творчого мислення, інноваційності є передумовою оптимізації діяльності майбутніх фахівців. Останнє набуває неабиякої значущості в аспекті підготовки молодшого медичного персоналу, оскільки від фахівців цього профілю вимагаються самостійність, ініціативність, гнучкість, швидка критична оцінка стану пацієнтів, мобільність у прийнятті відповідальних рішень у щоденній професійній діяльності.

Дослідження проблеми формування самостійності особистості розглядалося в контексті таких наукових напрямів: методологічні засади організації самостійної роботи учнів та студентів (Н. Бібік, С. Гончаренко, П. Підкасистий, О. Савченко), засоби інновацізації підготовки майбутніх фахівців до самостійної професійної діяльності (Н. Кічук, М. Князян, М. Солдатенко), методи та прийоми підвищення ефективності підготовки медичного персоналу (Н. Аниськіна, Є. Бастраскова, Т. Кудрявцева, Т. Лебединець).

Втім, проблема підвищення ефективності формування самостійності молодшого медичного персоналу на етапі його професійної підготовки потребує більш ґрунтовного висвітлення, що й визначило завдання статті: проаналізувати різні наукові підходи щодо сутності поняття «самостійність особистості», окреслити засоби ефективного педагогічного впливу на формування самостійності молодшого медичного персоналу в процесі його фахової підготовки у медичних коледжах.

Аналіз наукових праць свідчить, що саме в педагогічній концепції В. Козакова провідною метою самостійної роботи студентів виступає розвиток самостійності як здатності організовувати й реалізовувати власну діяльність без керівництва й допомоги викладача. При цьому формування вмінь, знань та навичок студента здійснюється опосередковано через зміст й методи всіх видів навчальних занять. Самостійність, з погляду науковця, є внутрішню потребою, внутрішньою метою особистості. Самостійність як результат навчання передбачає процесуально-технологічну озброєність студента, яка віддзеркалюється у його вміннях систематизувати, планувати, контролювати, регулювати свою діяльність без сторонньої допомоги й керівництва. В. Козаков підкреслює, що викладач бере участь у самостійній діяльності опосередковано, через створення ним відповідних умов, при цьому його провідними функціями є планування самостійної роботи, її організація, управління (контроль та корекція діяльності студентів), забезпечення зв'язку (передача інформації, що оптимізує процеси прийняття рішень викладачем та студентами). Відповідно до висунутої науковцем організаційно-психологічної структури діяльності до основних елементів самостійної роботи цілком слушно відносяться: суб'єкт діяльності – студент; предмет його діяльності; процес (як сукупність дій студента над предметом); умови дій студента над предметом; мета (як продукт результату діяльності); мотиви (як внутрішні умови діяльності); досвід студента, його знання, вміння й навички, необхідні для дій над предметом; результат (сформовані вміння, набуті знання, розвинуті риси особистості).

Одним з перших науковців, хто зупинився на морально-ціннісних аспектах самостійності, є Н. Дідусь, яка підкреслює, що самостійність майбутніх

учителів передбачає наявність власних поглядів, оцінок та суджень. Впевненість в істинності знань, корисності своєї позиції зумовлюють готовність захищати свої переконання. Саме на основі переконань, як уважає науковець, приймаються самостійні рішення. Цілком слушно, що критеріями оцінки самостійності висовуються стійкість, інтенсивність, доцільність. На позитивну оцінку, на наш погляд, заслуговує система передумов формування самостійності, до складу якої, за Н. Дідусь, входять оволодіння узагальненими способами діяльності з прийняття рішень, розвиток позитивного ставлення до самостійних дій, вироблення внутрішньої потреби в них. Компонентний склад феномена «самостійності» представлено такими особистісними утвореннями, як ініціативність у постановці цілей та задач, суспільно цінні переконання, самокритичність, здатність приймати й реалізовувати рішення, відповідальність за їх результати. Як бачимо, самокритичність, що є елементом рефлексії, відноситься автором до структури самостійності. Ми згодні з цим, оскільки розвиток рефлексивних дій є однією з умов формування самостійності: саме рефлексія забезпечує самокритичний аналіз, вироблення адекватної самооцінки, усвідомлення ефективності процесів прийняття рішень, що дозволяє студенту закріпити ці оптимальні процеси.

Переосмислюючи концепцію Л. Жарової в контексті підготовки студентів медичного профілю, маємо змогу дійти висновку, що самостійність є якістю діяльності й особистості. Це зумовлює такий підхід до виділення критеріїв рівнів самостійності: 1) ступінь сформованості знань й умінь (їх глибина, комплексність, гнучкість, взаємозв'язок у процесі здійснення діяльності, перенос); 2) зміст й стійкість мотивації (виявлення ситуативних або сталих мотивів, комплекс мотивів, їх суспільна спрямованість, зв'язок з життєвими планами); 3) ставлення до навчальної діяльності, її моральні основи (проявлення інтелектуальної й практичної ініціативи, активності, відповідальності, самоконтролю, взаємоконтролю, співробітництва). Окреслені критерії у певній мірі відбивають змістові, мотиваційні, процесуально-діяльнісні, рефлексивні, комунікативні аспекти самостійної роботи студента, синергетична дія яких сприяє її високій результативності.

Означені аспекти знайшли своє відображення у науковому підході, запропонованому Д. Бенерою, яка запропонувала систему показників й ознак пізнавальної самостійності майбутніх фахівців. Серед цих показників слід окреслити такі: ініціативність (вміння висувувати гіпотези, ідеї, сміливі пропозиції; пропонувати нестандартні дії, оригінальний зміст, несподівані рішення; реалізовувати власні починання), незалежність (вміння обходитися без допомоги викладача; приймати самостійні рішення; робити власний вибір) й критичність (вміння адекватно оцінювати себе з реальними результатами; оцінювати інших; критично мислити у процесі пошуку способів дій). Такий показник, як допитливість (вміння виявляти прагнення до широти й глибини знань; проявляти потребу у пізнанні нової інформації; виявляти прагнення пізнавати самого себе) відображає сформовану інтелектуально-пізнавальну мотивацію студента. Викликає інтерес позиція автора стосовно видів самостійної роботи: із зразком, репродуктивно-варіативна, частково-пошукова, дослідницько-творча, де остання передбачає високий рівень володіння студентом методами наукового пізнання, вміннями переносити новий спосіб роз-

в'язання полідисциплінарних завдань у нестандартні ситуації використання, виявлення сміливості й оригінальності у вирішенні проблем.

Методологічним підґрунтям феноменології самостійної діяльності виступає наукова концепція О. Савченко щодо розвитку пізнавальної самостійності учнів. Науковець наголошує на тому, що пізнавальна самостійність є завжди спрямованою на засвоєння нових знань. Цей дидактичний феномен, з одного боку, передбачає готовність особистості до цілеспрямованої пошукової роботи, з іншого боку, формується саме у процесі пошукової діяльності. Слід наголосити, що проблемі самостійної роботи пошукового характеру, яка виступає пріоритетним засобом актуалізації творчих можливостей, науковцем приділяється особлива увага. О. Савченко підкреслює значущість саме дослідницького методу у формуванні готовності до творчої роботи, оскільки цей метод мобілізує весь діапазон пошукових умінь особистості.

Систематизація наведених вище наукових позицій дозволяє дійти висновку, що основна увага науковців концентрується навколо таких вимог щодо формування самостійності майбутніх фахівців: оволодіння студентами системою фахово орієнтованих знань, розвиток розумових операцій, рефлексивних умінь, методів наукового пізнання, що забезпечують ефективність професійної життєдіяльності особистості, формування потреби у збагаченні власних знань, виховання самостійності як риси характеру, розвиток позитивної мотивації самостійної навчальної роботи. При цьому більшість наукових позицій зосереджується на тому, що самостійна робота здійснюється на основі самоуправління студентів поряд із опосередкованим управлінням з боку викладача, але без його безпосередньої допомоги.

В контексті фахової підготовки молодшого медичного персоналу забезпечити ефективний педагогічний вплив на формування самостійності особистості є можливим, на нашу думку, якщо активно використовувати не лише потенціал самостійної роботи (наприклад, підготовка індивідуального словника наукових термінів, експерт-повідомлень на семінарські заняття, здійснення коментарів наукових позицій, комплектування методів та прийомів вирішення професійних завдань тощо), а й більш складного виду – самостійно-дослідницької, а саме: проведення мозкового штурму з метою висунення інноваційних ідей щодо покращення роботи медичного персоналу, розробка програм індивідуальної пошуково-творчої діяльності та колективної проектної діяльності, утворення синтез-схеми професійного саморозвитку, укладення банку професійних проблемних ситуацій з варіантами їх розв'язання, проведення студентських науково-практичних конференцій тощо.

Отже, в педагогічній науці склалася тенденція до визначення самостійності як такої якості, котра є передумовою ефективності індивідуального пізнання, спрямованого на розширення фонду знань студентів, збагачення досвіду їхньої професійної діяльності, науково-дослідної роботи, розвиток критичного й аналітичного мислення, рефлексії, творчих умінь, науково-пізнавальної компетентності. При цьому серед засобів впливу на формування самостійності молодшого медичного персоналу найбільш ефективними є самостійна робота та самостійно-дослідницька діяльність. Остання може розглядатися як найвищий рівень функціонування самостійної роботи у форматі актуалізації творчих здібностей особистості.

Перспективи дослідження полягають у висвітленні зарубіжного досвіду формування самостійної роботи студентів медичного профілю з використанням інформаційно-комунікаційних технологій навчання.

Література

І. Князян М. О. Система формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів іноземних мов у процесі ступеневої підготовки : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / М.О. Князян. — Ізмаїл : 2007. — 445 с.

THE PROBLEM OF FORMING OF PARAMEDICAL PERSONNEL INDEPENDENCE IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Knyazyan M.

Abstract. *One of the most urgent problems of modern education is to prepare the person to work independently, solve problems related to the profession.*

The analysis of approaches indicates this problem was considered in the context of scientific directions: methodological principles of independent study of pupils and students (N. Bibik, S. Goncharenko, A. Savchenko), innovational means to prepare the future professionals for independent professional activity (N. Kichuk, M. Knyazyan, M. Soldatenko), methods and techniques of paramedical personnel's training (N. Aniskina, E. Bastrakova, T. Kudryavtseva).

The structure of the phenomenon «independence» is represented by initiative to form the objectives, the ability to make and implement decisions, the responsibility for their results.

In the context of professional training of paramedical personnel is necessary to use not only the potential of independent study (preparation of individual vocabulary of scientific terms, expert reports on seminars, comments of scientific positions) and its more complex form ? independent-research activity (brainstorming, collective project, solving of professional problems, organization of student's scientific conferences).

Thus, the independence as a quality, which is a prerequisite for the individual knowledge, the experience of professional activities, research, development of critical and analytical thinking, reflection, creative skills, scientific and cognitive competence.

Keywords: *personal independence, independent study, independent-research activity.*

АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ ТЕХНІКИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ (СУЧАСНИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД)

УДК 378.091.12.-051:373.3]:159.942.5

Андрушкевич І.

В статті обґрунтовується нова парадигма арт-терапії як універсальної виховної системи, здатної оптимізувати процес особистісного розвитку молодших школярів у складних умовах сучасного суспільного буття. Підкреслюється, що важливим зав-